

Kraanvogels van Le Lac du Der-Chantecoq

Jaap Taapken

Het sinds 1974 in gebruik genomen stuwmeer Le Lac du Der-Chantecoq in de streek Champagne heeft een grote aantrekkingskracht gekregen voor de doortrekkende Kraanvogels die juist boven deze streken over een smal front vanuit Scandinavië, over Duitsland via de westelijke Pyreneeën naar Zuid-Spanje vliegen.

Toen wij in maart 1988 met een groepje lezers van ons tijdschrift dit gebied bezochten waren onze verwachtingen hoog gespannen. Maar dat er toen zó veel Kraanvogels te zien waren hadden wij niet voor mogelijk gehouden. Het was onvergetelijk. Zonder veel moeite telden wij kort voor het ondergaan van de zon ruim 15.000 Kraanvogels, terwijl de Franse ornithologen die er ijverig zaten te tellen dat weekend meer dan 24.000 Kraanvogels telden. Werkelijk onvoorstelbaar.

Het stuwmeer ligt ruwweg tussen de Vogezen en Parijs, of wat nauwkeuriger omschreven ten zuidwesten van Saint Dizier en ten zuidoosten van Vitry le François in het stroomgebied van de Marne in de departementen Marne en Haut-Marne.

De omgeving is dan ook de laatste tijd uitgegroeid tot een ware bedevaartplaats voor diegenen die Kraanvogels willen zien.

In 1910 kwam half Parijs onder water te staan doordat het stroomgebied van de Seine en de zijrivieren het vele water niet konden verwerken. Een betere waterbeheersing was noodzakelijk en men heeft een plan opgesteld voor het hele stroomgebied om met behulp van een stelsel van dammen en reservoirs het wassende water onder controle te kunnen houden. Eén van die reservoirs zou Le Lac du Der-Chantecoq worden dat een oppervlakte van 4800 ha heeft gekregen. Daarvoor moesten drie dorpjes opgeofferd worden. Chantecoq, Nuisement en Champaubert-aux-Bois verdwenen onder het water. Alleen de kerkjes van de twee laatstgenoemde dorpjes zijn behouden gebleven. Het kerkje van Champaubert bevindt zich nog op een schiereilandje aan de noordoostzijde van het stuwmeer, terwijl het kerkje van Nuisement is verplaatst naar Sainte-Marie-du-Lac dat ten noorden van het stuwmeer ligt. Het water van het meer wordt omringd door een 77 kilometer lange dijk bekleed met stenen blokken. Langs de randen bevinden zich hier en daar smalle rietstroken, die soms tot ver in het meer uitlopen in moerasbosjes. Hier troffen wij allerlei rietvogels aan en op het meer een groot aantal watervogels. Tegen de dijk is een reservaat van zo'n 200 ha groot gesticht. Hier kunnen de Kraanvogels in alle rust komen overnachten.

De slaappleaats van de Kraanvogels op het stuwmeer heeft de functie van Lac Forêt d'Orient (Aube, 2500 ha) een tiental jaar geleden overgenomen, waar vanaf de herfst 1969 Kraanvogels slapen, maar daar ging het aantal nooit de paar honderd exemplaren te boven. Daar waar nu het stuwmeer ligt bevond zich vroeger een uitgestrekt oud eikenbos, het Forêt du Der. 'Der' is een oud Gallisch (Keltisch) woord dat Eik betekent.

Overdag foerageren de Kraanvogels tot op soms wel vijftig kilometer afstand van het stuwmeer. Het land is licht glooiend en overdag konden wij op talloze plaatsen op de akkers in de omgeving troepjes Kraanvogels prachtig bekijken vanuit de auto. Eén maal zelfs tot enkele meters vanaf de weg. Het voorjaar is daar vroeger dan bij ons en wij kwamen in dat weekend in maart zonder erg

veel moeite tot ruim 85 vogelsoorten die wij konden waarnemen.

Een landschap met coulissen waar de Buizerd en de Ruigpootbuizerd zich thuisvoelen, maar twee maal konden wij er ook een Slechtvalk in een dode boom zien zitten. Alle vogelsoorten op één soort na die er te verwachten waren hebben wij wel kunnen zien, ook veel noordelijke eendesoorten. Alléén de Zeearend, die daar regelmatig wordt gezien, hebben wij helaas niet kunnen ontdekken.

Kiekendieven, Rode en Zwarte Wouwen, Klapdeksters, Roodborsttapuiten, Grauwe Gorzen, ganzen, spechten, Geelgorzen kortom een waar eldorado voor de vogelmensen.

Vanaf een uur vóór zonsondergang waren wij present aan de oever van het stuwmeer om de Kraanvogels te horen en te zien aankomen en hun gejoel op de slaappleaatsen in de avondschemering te ervaren. Tegen een prachtige lucht van een ondergaande zon kwam de ene troep na de andere aan en vaak zagen wij al van verre de lange slierten aankomen totdat ze over onze hoofden langzaam in het reservaat bij de reeds aanwezige vogels daalden. Velen van ons hadden zelfs nog nooit zo'n groot aantal Spreeuwen gezien als dat zij nu Kraanvogels zagen. De verbazing was dan ook onder ons gezelschap groot. 's Morgens voordat de zon opkwam stonden wij weer aan de rand van het stuwmeer. Door de open ramen van ons slaapkamerraam hadden wij ze al gehoord. Maar het grootste deel van de Kraanvogels bleek voordat het licht was geworden te zijn vertrokken naar de omliggende foerageerplaatsen op de landerijen. Daar konden wij ze dan ook weer overal aantreffen. Door in de auto te blijven behoefden de Kraanvogels niet verstoord te worden. Dat wij op het goede moment daar aanwezig waren bleek wel uit de latere berichten dat de week daaropvolgend hun aantal tot enkele honderden exemplaren geslonken was.

De jacht op de Kraanvogel is in Frankrijk niet toegestaan en omdat daar de jacht op 28 februari gesloten is hebben ze alle rust die ze nodig hebben. Toch ligt het in de bedoeling hier en daar 'reservaatkokers' te creëren. Akkers waar de maïs niet geoogst wordt waardoor de Kraanvo-

Overdag foerageren de Kraanvogels op de landerijen tot op soms wel vijftig kilometer van de slaappleats.

Foto: Jos Korenromp.

gels juist tot deze akkers worden aangetrokken. De Kraanvogels verblijven in het najaar vooral op de maïsstoppelevelden, maar ook op het akkerland waar ze naar achtergebleven aardappels speuren. Gelukkig hebben ze nog geen schade aangericht aan de pas ingezaaide erwten. Opvallend is dat ze zich vaak ook ophouden op land waar zich oude Eiken aan de randen bevinden. Aangenomen kan worden dat ze zich ook met afgevallen eikels voeden. Af en toe worden ze ook op akkers aangetroffen waar pas graan is ingezaaid.

Ook in het najaar kunnen er vele honderden Kraanvogels worden waargenomen, maar merkwaardigerwijs in tegenstelling tot men zou verwachten toch niet in zulke hoge aantallen als in het voorjaar. Ook het overwinteren van Kraanvogels is er vastgesteld.

Afgelopen voorjaar trokken er ook honderden Vinken, waaronder onder meer Kepen, langs de

westoever van het meer en op de slikveldjes bevonden zich allerlei steltlopers.

In ons hotelletje heeft de eigenares, madame Lavéve, sinds enkele jaren voor haar gasten een dagboek aangelegd waarin iedereen gevraagd wordt zijn waarnemingen te vermelden. Het is interessant om daarin te lezen welke vogelliefhebbers ons voorgingen en wat zij zoal in de verschillende jaargetijden zagen. Trouwens haar zootje heeft zijn hart helemaal verpand aan de vogels. Hij vraagt honderduit, laat zijn plakboek met vogelplaatjes aan iedereen zien en blijkt er tot laat in de avond niet over uitgepraat. Ten gevolge van het enorme succes van de kraanvogelreis gaan wij er van 10 tot en met 13 maart opnieuw ons geluk beproeven. Voor lezers die mee willen gaan zijn nog een beperkt aantal plaatsen vrij. Voor nadere inlichtingen gelieve u te bellen naar 070-808 464 of 890 098.

■ Jaap Taapken, Bilderdijklaan 25, 3743 HR Baarn.

LITTERATUUR:

Centre ornithologique Champagne-Ardenne (1988): Les Grands Lacs de Champagne. La Grue Cendrée. Brochure, 20 bladzijden.

Hulotte, La (1987): tijdschrift van La Société de Protection de la Nature 'L'Épine Noire'. 'Planeur contre Planeur' (speciaal kraanvogelnummer). Nummer 56.

Hulotte, La (1987): 'La migration des Grues', 2ème partie. Nummer 57.

Jonkers, D.A. (1988): Kraanvogels en vleermuizen. Verslag van een ornithologische en zoologische verkenning in Noord-Frankrijk. Twaalf bladzijden en kaartje. Dit rapport verscheen in 'Pennevruchten' 7 (1) : 4-15.

Jonkers, D.A. (1988): Op zoek naar Kraanvogels en vleermuizen in Noord-oost Frankrijk. Zes bladzijden & kaartjes.

Tunesische vogelkalender.

De in 1975 opgerichte Association 'Les Amis des Oiseaux' (Campus universitaire Faculté des Sciences, 1060 Tunis - Belvédère, Tunesië, telefoon 264 577) heeft voor 1989 een vogelkalender uitgegeven met afbeeldingen van Tafeleend, Klapekster, Kraagtrap en Hop.

De waterverftekeningen zijn gemaakt door Mohamed Ben Meftah, Hédi Labbane en Ali Louati.

Rechtzetting

In tegenstelling tot wat de voorzitter van de Sovon beweert (zie 'Het Vogeljaar' 36 (6) : 264), heb ik voor mijn bespreking niet geput uit de Zeeuwsvlaamse avifauna, die in juni 1988 verscheen. Mijnheer Van der Straaten had kunnen weten (of wist) dat mijn bespreking al in januari 1988 bij de Sovon bekend was en dat ik in Zee-land vijf jaar lang geteld heb voor de atlas.

Pieter-Paul van Laake